

ความรับผิดชอบทางอาญาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน คณาจารย์และเจ้าหน้าที่
ตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2546

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นพดล ปกรณ์นิมิต¹

(ลงพิมพ์ในวารสารบทบัญญัติ เล่ม 66 ตอน 1 มีนาคม 2553 จัดพิมพ์ในเดือน มกราคม 54)

บทนำ

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2546 เป็นกฎหมายการศึกษาฉบับหลักของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไทย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนทั้งหมดในประเทศไทย อันมีเนื้อหาตั้งแต่ การจัดตั้งและเปิดดำเนินการสถาบันอุดมศึกษาเอกชน การดำเนินงานภายในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน อันประกอบด้วยเรื่อง องค์กรประกอบและอำนาจหน้าที่ของสภาสถาบัน และเรื่องปริญญาและเครื่องหมายวิทยฐานะ ทรัพย์สินและการบัญชี และบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการกำกับและควบคุมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีมากถึง 28 มาตรา ซึ่งจะแตกต่างอย่างมากกับบทบัญญัติในกฎหมายสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่ใช้แนวทางของการกำกับและดูแลซึ่งมีบทบัญญัติเพียง 1 หรือ 2 มาตราเท่านั้น ด้วยจำนวนมาตราที่มากถึง 28 มาตรา จึงอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้หมวด 9 มีการกำหนดบทลงโทษทางอาญาแก่ผู้ปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่กรรมการสภามหาวิทยาลัย จนถึงผู้รับใบอนุญาต อยู่จำนวนหลายมาตรา

คำถามที่น่าสนใจก็คือ บทลงโทษทางอาญาในกฎหมายแก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เป็นสิ่งที่เหมาะสมแก่บุคลากรทางการศึกษาหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

เหตุใดกฎหมายการศึกษา จะต้องมีบทบัญญัติเอาโทษทางอาญาแก่ผู้ปฏิบัติงานโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทั้งๆที่บทบัญญัติหลายๆเรื่อง ไม่มีในกฎหมายสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

กฎหมายอาญาคืออะไร

กฎหมายอาญา หมายถึง กฎหมายที่ว่าด้วยความผิดและโทษ เราสามารถแยก “กฎหมายอาญา” ออกได้ 2 ประเภท คือ

1. กฎหมายอาญาสารบัญญัติ
2. กฎหมายอาญาวิธีสบัญญัติ²

¹ นพ นม เนติบัณฑิตไทย ปัจจุบันอาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

² หยุด แสงอุทัย ผู้เขียน : ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ บรรณาธิการ. กฎหมายอาญาภาค 1. กรุงเทพฯ หน้า 12.

1. **กฎหมายอาญาสารบัญญัติ** หมายความว่าถึง กฎหมายที่กำหนดว่า การกระทำและการงดเว้นกระทำการใดเป็นความผิดอาญา และจะลงโทษหรือใช้วิธีการอย่างไรแก่การกระทำและการงดเว้นกระทำอันเป็นความผิดอาญานั้น
2. **กฎหมายอาญาวิธีสบัญญัติ** ได้แก่ กฎหมายที่ว่าด้วยวิธีสืบสวน สอบสวน ฟ้องร้อง พิเคราะห์ และลงโทษผู้กระทำความผิดอาญา³

จากการที่กฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีบทกำหนดโทษ การกระทำและการงดเว้นกระทำการใดเป็นความผิดอาญา และจะลงโทษหรือใช้วิธีการอย่างไรแก่การกระทำและการงดเว้นกระทำอันเป็นความผิดอาญานั้น ไม่ว่าจะเป็นหนึ่งในโทษเหล่านี้ อันได้แก่ โทษประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน จึงทำให้กฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีสถานะเป็นกฎหมายอาญาด้วยตามนิยามที่กล่าวข้างต้น

บทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบ ของคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2546

หมวด 9

บทกำหนดโทษ

มาตรา 104 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 10 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

โทษทางอาญากรณีนี้มาจาก มาตรา 10 การจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตาม มาตรา 9 ต้องได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนก็จะมีโทษ

มาตรา 105 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 14 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

โทษทางอาญากรณีนี้มาจาก มาตรา 14 การเปลี่ยนชื่อหรือเปลี่ยนประเภทสถาบันอุดมศึกษาเอกชนซึ่งได้รับใบอนุญาตตามมาตรา 13 แล้ว ต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนก็จะมีโทษ

³ หยุด แสงอุทัย ผู้เขียน : ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ บรรณาธิการ. กฎหมายอาญาภาค 1. กรุงเทพฯ หน้า 12.

มาตรา 106 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนใดฝ่าฝืนมาตรา 11 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

โทษทางอาญากรณีนี้มาจาก มาตรา 11 ในการขอรับใบอนุญาต ผู้ขอรับใบอนุญาตต้องเสนอโครงการจัดตั้งข้อกำหนดและสาขาวิชาที่จะเปิดสอนมาพร้อมกับคำขอด้วย ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนก็จะมีโทษ

มาตรา 107 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 20 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

โทษทางอาญากรณีนี้มาจากมาตรา 20 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนอาจจัดการศึกษาในสาขาวิชาใดนอกสถานที่ตั้งได้ รูปแบบ วิธีการจัด การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนก็จะมีโทษ

มาตรา 108 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 21 มาตรา 23 หรือมาตรา 62 วรรคสาม ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

โทษทางอาญากรณีนี้มาจาก

มาตรา 21 ชื่อสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องใช้อักษรไทยและต้องใช้คำว่า “มหาวิทยาลัย” “สถาบัน” หรือ “วิทยาลัย” นำหน้าชื่อ

ชื่อสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะใช้อักษรต่างประเทศด้วยก็ได้ โดยได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ

ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรานี้ในเรื่องการใช้ชื่อสถาบันก็จะต้องมีโทษ

มาตรา 23 กิจการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไม่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน และกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ ทั้งนี้ ผู้ปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องได้รับผลประโยชน์ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน

การคุ้มครองการทำงาน และผลประโยชน์ตอบแทนของผู้ปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

หลักกฎหมายในมาตรานี้ ที่กำหนดโทษอาญาแก่ผู้ฝ่าฝืน คือ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น ก็คือ

1. ผู้ปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องได้รับผลประโยชน์ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน

2. การคุ้มครองการทำงาน และผลประโยชน์ตอบแทนของผู้ปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

2 ข้อนี้ คือหลักเกณฑ์ที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องดำเนินการ

มาตรา 62 วรรคสาม บัญญัติว่า

รายได้จากการบริจาคเงินเกินกว่าจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินและบันทึกบัญชีตามแผนการใช้จ่ายเงินดังกล่าวเป็นรายปี สำหรับเงินส่วนที่เหลือเมื่อสิ้นปีให้กันไว้จ่ายในงวดต่อไป

การละเลยไม่กระทำการตามมาตรา 62 วรรคสาม จึงมีโทษทางอาญา

มาตรา 109 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 22 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกวันละห้าพันบาทตลอดระยะเวลาที่ยังฝ่าฝืน

มาตรา 22 ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งมิใช่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามพระราชบัญญัตินี้ ใช้คำว่า “มหาวิทยาลัย” “สถาบัน” หรือ “วิทยาลัย” หรือคำในภาษาต่างประเทศที่มีความหมายอย่างเดียวกันประกอบชื่อ ในดวงตรา ป้ายชื่อ ข้อบังคับ ระเบียบ จดหมาย เอกสาร หรือสื่ออย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรานี้ เป็นมาตราที่มีได้กำหนดโทษทางอาญาแก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน หรือผู้ปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน แต่กลับกำหนดโทษแก่ผู้ใดซึ่งมิใช่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

มาตรา 110 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ คณะกรรมการอื่นหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา 27 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

คำว่า “คณะกรรมการ” ในที่นี้ หมายความว่า คณะกรรมการการอุดมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

มาตรา 111 ผู้ได้รับตำแหน่งอธิการบดี หรือรองอธิการบดี หรือคณาจารย์ประจำ หรือผู้ช่วยอาจารย์ โดยที่รู้ถือว่าตนขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 39 วรรคสอง หรือมาตรา 41 หรือมาตรา 46 หรือมาตรา 53 วรรคสอง แล้วแต่กรณี ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรานี้เป็นการกำหนดโทษทางอาญาแก่ อธิการบดี หรือรองอธิการบดี หรือคณาจารย์ประจำ หรือผู้ช่วยอาจารย์ โดยที่รู้ว่าคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม

มาตรา 112 อธิการบดีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 43 (6) หรือ (9) มาตรา 51 มาตรา 67 มาตรา 76 มาตรา 77 หรือมาตรา 78 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรานี้เป็นการกำหนดโทษทางอาญาเฉพาะตัว อธิการบดี เท่านั้น ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามสิ่งที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 113 ผู้ใดฝ่าฝืนตามมาตรา 52 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท โทษทางอาญากรณีนี้มาจาก มาตรา 52 ที่ห้ามมิให้บุคคลใดเป็นคณาจารย์ประจำในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเกินหนึ่งแห่ง

มาตรา 114 ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตาม มาตรา 71 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 115 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 74 หรือมาตรา 75 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท

ในกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนใดกระทำความผิดตามมาตรา 74 หรือมาตรา 75 กรรมการสภาสถาบันหรืออธิการบดีหรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น

โทษทางอาญากรณีนี้มาจาก

มาตรา 74 เรื่องการทำนิติกรรมสัญญาที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องได้รับความเห็นชอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

มาตรา 74 การกระทำดังต่อไปนี้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

(1) การรับความช่วยเหลือทางการเงิน อุปกรณ์การศึกษา หรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลใดเป็นจำนวนเงินหรือมูลค่าเกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนด

(2) การกู้เงินครั้งเดียวหรือหลายครั้งรวมกันเกินร้อยละสี่สิบห้าของมูลค่าของทรัพย์สินที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีอยู่ขณะนั้น ทั้งนี้ หนี้สินสะสมต้องไม่เกินมูลค่าแห่งทรัพย์สิน

(3) การเช่าทรัพย์สินที่มีค่าเช่าเกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนด

(4) การซื้อ การเช่าซื้อ หรือการจำหน่ายทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนด

(5) การก่อให้เกิดภาวะผูกพันแก่ที่ดินและสิ่งก่อสร้างตามที่คณะกรรมการกำหนด (หมายเหตุ มาตรา 74 นี้ น่าจะมีเจตนารมณ์ที่ต้องการควบคุมการทำนิติกรรมสัญญาบางประเภทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน)

มาตรา 75 ห้ามมิให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลใด ซึ่งการรับนั้นอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศหรือขัดต่อวัฒนธรรมของชาติ หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรานี้เป็นข้อห้ามแก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ถ้าฝ่าฝืนก็มีโทษทางอาญาเช่นกัน

มาตรา 116 ผู้รับใบอนุญาต กรรมการสภาสถาบัน อธิการบดี คณาจารย์ หรือเจ้าหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 79 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

โทษทางอาญาตามมาตรานี้มาจาก มาตรา 79 ที่ห้ามมิให้ผู้รับใบอนุญาต กรรมการสภาสถาบัน อธิการบดี คณาจารย์ หรือเจ้าหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนใช้หรือยอมให้ผู้อื่นใช้

(1) ชื่อ ตรา สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนอกเหนือไปจากที่ระบุไว้ในข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

(2) สถานที่เพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการอันไม่ควรแก่กิจการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

มาตรา 117 อธิการบดี คณาจารย์ หรือเจ้าหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 87 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

โทษทางอาญาตามมาตรานี้มาจาก

มาตรา 87 เมื่อรัฐมนตรีมีคำสั่งควบคุมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนใดแล้ว ห้ามมิให้อธิการบดี คณาจารย์ประจำ และเจ้าหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นต่อไป เว้นแต่คณะกรรมการควบคุมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะได้มอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

ในกรณีที่อธิการบดี คณาจารย์ประจำและเจ้าหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่ง ให้จัดการอันสมควรเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนดูแลรักษาทรัพย์สินของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนและส่งมอบทรัพย์สิน

พร้อมด้วยสมุดบัญชี เอกสารและสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของสถาบันอุดมศึกษา
เอกชนให้แก่คณะกรรมการควบคุมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยมีชกช้า

มาตรา 118 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ
ตามมาตรา 92 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกวันละห้าพันบาท
ตลอดระยะเวลาที่ยังฝ่าฝืน

มาตรา 119 ผู้ใดใช้ครูวิทยฐานะ เข้มวิทยฐานะ ครูประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ
เครื่องหมายหรือเครื่องแต่งกายของนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้หรือ
แสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต หรือ
ตำแหน่งของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมี
สิทธิจะใช้หรือมีวิทยฐานะหรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่
เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 120 ผู้ใดใช้ ปลอม เลียน ซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของ
สถาบันอุดมศึกษาเอกชนไม่ว่าจะทำเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ หรือทำให้ปรากฏที่วัตถุหรือ
สินค้าใด ๆ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน
หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 121 ผู้ใดจัดการศึกษาระดับปริญญาโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือกระทำด้วย
ประการใด ๆ ให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าตนมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาระดับปริญญา ต้อง
ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 122 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนใดแสดงหรือกระทำด้วยประการใด ๆ
เพื่อให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าได้รับการรับรองวิทยฐานะหรือได้รับความเห็นชอบให้เปิดดำเนินการ
ในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งหรือได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาสาขาวิชาใดอันเป็นเท็จ อธิการบดี
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 123 บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้มีโทษปรับสถานเดียว ให้
เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบ
ปรับได้ เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวันแล้ว ให้ถือว่าคดี
เลิกกัน

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับ ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ดำเนินคดีต่อไป

ความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

หมวด 9 บทกำหนดโทษ ตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 ตั้งแต่ มาตรา 104 -123 รวม 20 มาตรา ที่ได้บัญญัติถึงความรับผิดชอบทางอาญาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และผู้ปฏิบัติงานตั้งแต่อธิการบดี คณาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ ตลอดถึงผู้รับใบอนุญาตและกรรมการ สถานสถาบัน กรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามในเรื่องต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด อาจกล่าวได้ว่า กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายฉบับหนึ่งในบรรดากฎหมายสถาบันอุดมศึกษาของไทย ที่มีบทลงโทษ ทางอาญามากที่สุด ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้ที่ได้พิจารณาศึกษาวิเคราะห์กันมา⁴

ลำดับ ที่	ชื่อกฎหมาย	จำนวนมาตราในบทกำหนดโทษ
1.	พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2551	ม.69 70
2.	พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2531	ม.53
3.	พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2541	ม.55
4.	พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547	ม.63 64
5.	พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระ จอมเกล้าธนบุรี พ.ศ.2541	ม.60
6.	พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง พ.ศ. 2541	ม.57

⁴ นพดล ปกรณ์นิมิตติ “รายงานวิจัยเรื่อง ขอบอำนาจของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546” มหาวิทยาลัยศรีปทุม

พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2551

หมวด 8

บทกำหนดโทษ

มาตรา 69 ผู้ใดใช้ครุฑพระบรมราชูปถัมภ์ ครอบงำวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุฑประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายของนิสิตและผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยหรือสิ่งใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าวโดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญาประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิทยฐานะหรือมีตำแหน่งเช่นนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 70 ผู้ใด

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย หรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะทำเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยปลอมหรือซึ่งทำเลียนแบบ หรือ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย หรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยที่วัดดูหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 67 วรรคสาม

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระทางเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้

จากตัวอย่างที่ยกมาของมาตรา 69 และ 70 จากพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2551 จะแสดงให้เห็นได้ว่า การร่างบทบัญญัติในส่วนบทกำหนดโทษ ของกฎหมายสถาบันอุดมศึกษาของรัฐนั้น มีความแตกต่างจากกฎหมายสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กล่าวคือ จะเป็นการกำหนดโทษทางอาญาแก่บุคคลภายนอก หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ มิได้กำหนดเฉพาะเจาะจงว่าต้องเป็นบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษา หรือต้องการเอาผิดกับบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาเป็นการเฉพาะ

ความแตกต่างในประเด็นดังกล่าว อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากพระราชบัญญัติ
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 ใช้แนวทางของการกำกับและควบคุมสถาบันอุดมศึกษา
เอกชน ซึ่งค่อนข้างเข้มงวดกว่าสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ในกฎหมาย
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จะใช้แนวทางของกฎหมายในลักษณะของการกำกับและดูแล ดัง
ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พ.ศ. 2541

หมวด 4

การกำกับและดูแล

มาตรา 46 รัฐมนตรีมีอำนาจและหน้าที่กำกับและดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของมหาวิทยาลัยให้
เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในมาตรา 7 และให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลหรือมติคณะรัฐมนตรี
ที่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัย

มาตรา 47 บรรดาเรื่องที่มีมหาวิทยาลัยจะต้องเสนอไปยังคณะรัฐมนตรีตามความในพระราชบัญญัตินี้
ให้รัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ

ความแตกต่างดังกล่าวในหลักการของกฎหมายเรื่องการกำกับและควบคุม การกำกับและ
ดูแล นี้เองจึงอาจส่งผลให้บทกำหนดโทษทางอาญา จึงมีการร่างที่แตกต่างกัน ส่วนหนึ่งอาจมองว่า
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เป็นหน่วยงานของรัฐที่อาจดูแลได้อยู่แล้ว และเมื่อมองว่า
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน เป็นองค์กรของเอกชนด้วยแล้ว จึงอาจทำให้การร่างเนื้อหากฎหมาย
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีความเข้มงวดของการกำหนดโทษทางอาญาสูงกว่า โดยอาจมีความ
คาดหวังที่จะใช้โทษทางอาญา เป็นเครื่องมือส่วนหนึ่งของการกำกับและควบคุม ซึ่งทั้งๆที่ความ
เป็นจริงแล้ว สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยส่วนใหญ่ กำลังเดินไปสู่แนวทางของการเป็นอิสระจากระบบ
ราชการอยู่แล้ว ดังเช่นแนวทางของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

อีกทั้งประการสำคัญก็คือ ในกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ

มาตรา 43 การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับติดตาม
การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมิน
คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ

ฉะนั้นจะเป็นเรื่องแปลกหรือไม่ ที่เรานับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีอิสระใน
ทางด้านวิชาการและการบริหารงานมากขึ้น แต่ในทางกลับกันสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน แม้จะ

ได้รับการบอกกล่าวถึงความพยายามให้มีความเท่าเทียมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน แต่ในตัวเนื้อหาของกฎหมายเองกลับยังมีความแตกต่างกันอยู่

ท้ายสุดนี้ การนำเสนอในเรื่องความรับผิดชอบทางอาญาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2546 เป็นเพียงการนำเสนอข้อเท็จจริง ที่มีข้อกฎหมายรองรับอยู่ โดยนำเสนอขึ้นมาด้วยความหวังอันน้อยนิดว่า วันหนึ่งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จะมีเสรีภาพในทางวิชาการ และเสรีภาพในการบริหารจัดการงานในสถาบันอุดมศึกษาของตนเองได้ทุกอย่าง เฉกเช่นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จริงอยู่แม้ปัจจุบัน ในกฎหมายสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จะใช้ระบบ **Post Audit** โดยให้สภามหาวิทยาลัยเป็นผู้ให้ความเห็นชอบหรืออนุมัติในหลายเรื่องมากขึ้นแทนทบวงมหาวิทยาลัยเดิม หรือ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือ สกอ ณ.ปัจจุบัน โดย สกอ สามารถจะมาตรวจสอบภายหลังก็ตาม แต่ในตัวกฎหมายสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หลายมาตรา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อำนาจของคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่มีต่อสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ก็ยังมีมากอยู่ บทกำหนดโทษทางอาญาแก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน และบุคลากรทางการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ก็อาจยังคงต้องมืออยู่เพื่อความสบายใจของฝ่ายรัฐ ที่อาจยังไม่มั่นใจต่อการบริหารของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนหรือไม่ นั่น ก็อาจยังคงเป็นประเด็นปัญหาที่ต้องศึกษาเพื่อค้นหาคำตอบที่สมบูรณ์ให้กับวงการศึกษาของไทยกันต่อไป